

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

GELECEĞİMİ ÇÖPE ATMA!

Çocukların Katılımıyla Ekolojik Farkındalığı Arttırmak

TR2016/DG/O3/A3-01/483
Sivil Toplumunu Destekleme Programı-III

ÇOCUKLARIN POLİTİKA ÖNERİLERİ

ÇOCUKLARIN POLİTİKA ÖNERİLERİ

Geleceğimi Çöpe Atma! Projesi kapsamında katılımcı çocuklarımıza yönelik, dört ay boyunca, toplam altmış dokuz saat, çevre ve iklim değişikliği konularında uygulamalı ve açık hava etkinlikleri de kapsayan bir eğitim programı uyguladık. Bu eğitim kapsamında çocukların çevre ve iklim farkındalıklarını geliştirmek için temel kavramlar ve süreçlerin anlatımı, açık havada gözlemleri, çevre gözlem defterleri tutulması, saha gezileri, iyi tarım uygulamaları gibi farklı eğitim tekniklerini içeren kapsamlı bir program uyguladık. Eğitim programı sonundaysa, çocuklarımızla bir araya gelip, eğitim kazanımlarını da yansıtabilecekleri çevre-dostu öneriler geliştirmelerini istedik.

Bu çalışmada katılımcı çocuklarımızın çevre sorunları üzerine ve iklim değişikliğine uyum kapsamında, kamu ve özel sektöre yönelik geliştirdikleri önerileri sunuyoruz. İlk olarak, eğitim sürecinin sonunda çocuklar belirledikleri temalar çerçevesinde 9 çalışma grubu oluşturdular. Gündelik hayatlarında karşılaştıkları çevre sorunları ile proje sürecinde edindikleri bilgi ve çevre gözlemlerini ilişkilendiren çocuklar önem verdikleri konular etrafında gruplar oluşturdular. Çevre ve iklim değişikliği farkındalıklarının geliştiği bu süreçte belirledikleri konular için örnek projeler araştırdılar ve fikirlerini posterleri aracılığıyla sundular. Çocuklar, üç ana temada projeleri ve önerileri üzerine çalıştılar:

1. Kaynakların etkin kullanımı: Bu tema altında su altyapısı ve döngüsü üzerine öneriler geliştirdiler.
2. Yeşil kamusal hizmetler: Özellikle atık yönetimi ve geri dönüşüm, yeşil ulaşım, hava kirliliği üzerine çalışmalarını sundular.
3. İklim değişikliğine uyum: İklim değişikliğine uygun tarım uygulamalarından kompostlama ve yeşil mimari üzerine öneriler sundular.

İkinci olarak, eğitim faaliyetleri sonrasında farklı sektörlerden ve üretim alanlarından belirlediğimiz dört iş yerine saha gezileri düzenledik. Çocuklar, bu iş yerlerindeki üretim süreçleri hakkında bilgi edinip, bu süreçlerin farklı aşamalarını ve çevreye olası etkilerini yerinde gözlemlediler. Sonrasında bir araya gelip, ziyaret ettikleri iş yerleri için çevre-dostu uygulama önerileri geliştirdiler. Bu kapsamdaki önerileri de atık yönetimi ve geri dönüşüm ile enerji başta olmak üzere kaynakların etkin kullanımı üzerine yoğunlaştı.

KATKIDA BULUNANLAR

Geleceğimi Çöpe Atma Proje Ekibi

Melike Selin Durmaz Ekenler – Eğitmen ve Kolaylaştırıcı

1987’de Mersin’de doğdu. Lisans eğitimini Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde, yüksek lisansını ise İstanbul Teknik Üniversitesi Kentsel Tasarım Programı’nda tamamladı. Berlin’de gönüllü olarak yer aldığı bir kent bahçesi projesiyle ilgili yüksek lisans tezini tamamlayarak kentsel tarım alanına ilgisini yöneltti. Doktora çalışmaları sırasında bu ilgisini kent hakkı ve müşterekler tartışmaları üzerinden ele alarak kentte tarım dahil farklı deneyimleri inceleyip tartışmayı denedi. Bu konuda podcast ve yayınlar üretti. İklim değişikliği, ekoloji ve çevre çalışmaları alanında içerik üretirken çocuklar ve gençlerle projeler yürüttü. Bugünlerde dayanıklılık yaklaşımı bağlamında kentsel tarım üzerine doktora tezini hazırlıyor.

Mümtaz Kirik – Eğitmen

1990 yılında Adana’da doğdu. Lisans ve yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde tamamladı. 2020 yılında, Adana’daki genç sinemacıları desteklemek amacıyla Özgür Sinematek’i kurdu. İstanbul Üniversitesi’nde aynı bölümde geri dönüşüm politikaları üzerine doktora tezi çalışmalarına devam ediyor.

Seyhan Belediyesi Bilgi Evleri Öğretmenleri

Emine Seymen – Yeşilevler Bilgi Evi Öğretmeni

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni. 2021 yılından beri Seyhan Belediyesi Yeşilevler Bilgi Evi’nde öğretmen olarak görev yapıyor. Doğaya ve yeşile hayran biri olarak öğrencilerini de doğa sevgisi ve doğaya saygı konularına yönlendirmek için çabalıyor. Bilgi Evi’nde çocuklara okul derslerine yardımcı olmak dışında çocuklarla beraber çevre, bahçecilik, geri dönüşüm gibi alanlarda etkinlikler tasarlayıp uyguluyorlar. “Bu projede gerçekleştirdiğimiz etkinlikler aracılığı ile doğaya saygı, doğa sevgisi, doğayı koruma, iklim krizi, krize üretilecek çözümlerle ilgili farkındalığımız arttı. Bu faydalı atölye çalışmasını başarıyla yürüten derneğimize, katkı sunan hocalarımıza teşekkür ederim”.

İbrahim Kurt – Fatih Bilgi Evi Öğretmeni

“Öncelikle bu proje boyunca bizi yalnız bırakmayan ve her konuda destekleyen Seyhan Belediyesi ve Uçan Balon Derneğine teşekkür ederek başlamak istiyorum. Aldığımız bu destek ve güce çocuklarımızın çabası ve isteği de eklenince bu mükemmel proje ortaya çıktı. Bu sayede çocuklarımız kendini tanıma, anlatma ve ifade etme fırsatı buldular. Sorumluluk alma bilinci oluştu. Başladığımız noktadan geldiğimiz noktaya baktığımızda çok güzel işler başardığımızı gördük ve bu bizi daha da cesaretlendirdi. Başka projelerde görüşmek dileğiyle”.

Proje Katılımcısı Çocuklar

Gül Acar
Emir Öztuna
Elif Kaya
Muhammed Emin Alkan
Eylül Güngör
Selim Acar
Meryem Acar
Neslihan Acar
Doğukan Gürbüz
Çınar Yıldız
Ali Miraç Yıldız
Adnan Efe Kırık
Turgut Efe İspir
Ümmünaz Aköz
Duran Öner
Kübra Aşan
Hatice Aşan
Esma Şahin
Alim Yıldız
Havva Ağca
Nazmiye Ağca
Yağmur Özdemir
Yağmur Temel
Ecrin Tultar
Simanur Ünal
Alara Kiroğlu

Asya Darbaş
Nevin Darbaş
Arzu Asel Acar
Esra Gelgili
Mehrihan Gelgili
Ceyda Gelgili
Gül Tedik
Kayra Aydoğan
Tuğçe Tulpar
Zeynep Tulpar
Yüstra Tığrak
Havva Tığrak
Abdullah Diyar
Sahra Çakay
İbrahim Uz
İsmail Uz
Sevim Avgan
Beyzanur Tulpar
Elif Coşkun
Aslı Özdemir
Derya Özdemir
Berfin Temel
Berat Tultar
Bozan Ege Akkuş
Sudenur Yürekli

KAYNAKLARIN ETKİN KULLANIMI

1. Gri Su Altyapısı

Gözlem: Dünya'nın farklı bölgelerinde hem doğal afetler hem de insanoğlunun bilinçsiz tüketim biçimleri nedeniyle su kıtlığı yaşandığı bilgisini edindik. Suyun diğer canlılarla paylaştığımız ekosistemin doğal bir varlığı olarak görülmesi gerekirken onu yalnızca bir kaynak olarak kullanıp tükettiğimizi fark ettik. Evlerde, okullarda, işyerlerinde su kullanımını tasarruflu hale getiren alt yapı sistemlerini araştırdık.

Öneri: Mutfak ve banyolarda kullandığımız suların gri su olarak tanımlandığını öğrendik. Sadece yeni yapılan binalarda değil, eski ve çok katlı binalarda da düzenlenebilecek bir altyapı sistemiyle gri suların geri dönüşümünün sağlanması mümkün. Bu altyapı, kurulacak septik tankında gri suların toplanıp arıtılabileceği, oradan elde edilen geri dönüştürülmüş suyun başlıca çamaşır makinası, klozet, bahçe sulama ve temizlik için gereken su kullanımına kazandırılabilmesi şeklinde özetlenebilir. İçme suyu kalitesinde suya ihtiyacımızın olmadığı alanlarda kullanımıyla önemli anlamda su tasarrufu sağlayan gri su altyapısı yalnızca bina ölçeğinde değil aynı zamanda yerelde belediyelerce sağlanan şebeke suyu ve arıtma sistemlerinin tasarrufu açısından da faydalı görülüyor.

Değerlendirme: Gri su altyapı sistemi önerisini proje konusu olarak seçilmesindeki neden çocukların eğitim sürecinde dünyada artan su kıtlığı nedeniyle su varlığının korunması ve geri kazanımı konularındaki hassasiyetlerinin artmış olmasıdır. Çevre gözlemlerinden başlayarak bu konuda en aktif şekilde neler yapılabileceğini araştıran grup bu sistemin özellikle kalabalıklar halinde yer aldıkları okul, bilgi evi ve iş yerlerinde kullanılabileceği fikrinden yola çıktı. Gri su altyapı sistemi proje sunumlarında 3 boyutlu maket olarak yer aldı.

2. Yağmur Suyu Hasadı”

Gözlem: Çevremize yönelik yaptığımız gözlemlerden biri yağış olduğu günler bazı alanlarda biriken yağmur sularıydı. Hatta çok soğuk havalarda bazı çukur alanlarda bu suların buzlandığını gözlemlemiştik. Kullanım suyu olarak değerlendirilebildiğini öğrendiğimiz yağmur sularının binalarda ve şehrin genelinde nasıl toplanabileceğiyle ilgili araştırmalar yaptık. Özellikle küresel ısınmayla doğru orantılı şekilde artan şiddetli yağışların şehirlerde kontrol altına alınması gerektiğini öğrendik. Sel taşkınlarının yerleşim

yerlerine verdiği zarar yanısıra hem toprağın hem de mevcut su kaynaklarının da dengesini bozduğu bilgisini edindik.

Öneri: “Su akar yolunu bulur” sloganıyla yağmur sularına yollar yapma ve bu suları toplayıp kullanma fikriyle geliştirdiğimiz projemizde su kazanımını ve tasarrufunu sağlamayı önerdik. Binaların çatılarında, sokakların altyapısında sağlanacak düzenlemelerde yağmur suyu hasadının yapılması, bu suların depolanması ve kullanım suyu olarak değerlendirilmesi mümkün. Bunun için ev ve okullarımızdan şehrin geneline ve tarlalara dek farklı ölçeklerde altyapı sistemlerinin düzenlenmesi gerekiyor. Gri su altyapısında olduğu gibi benzer kullanım alanlarında bu sular değerlendirilebilir. Böylece hem su tasarrufu sağlayan hem de sel ve taşkınları önleyen bir sistem sağlanır. Ayrıca yağmur suyu hasadını bahçe ve tarla sulamasına yönlendirdiğimizde bitkilerin gelişimine de katkı sağlamış oluruz.

Değerlendirme: Bilgi evinde yağmurlu günlerde kovalarda biriktirilen yağmur suları bahçedeki bitkilerin sulanmasında kullanılmıştır. Hali hazırda bunu deneyimlemiş olan çocuklar yağmur sularının binaların çatılarından şehrin geneline dek nasıl toplanıp kullanılabileceği üzerine araştırma merakı edinerek bir altyapı önerisi geliştirmişlerdir. Bu projede çevre gözlemiyle merak edilen ve araştırmayla farkına varılan yağmur suyu hasadının sağladığı kazanımlar öne çıkıyor.

YEŞİL KAMUSAL HİZMETLER

1. Hayvan Dostlarımız ve Atıklar

Gözlem: Dünyamızı, şehirlerimizi, mahallemizi bir tek insanlar olarak yaşamıyoruz. Şehirlerde pek çok canlıyla birarada yaşıyoruz. Mahallemizde bulunan kedi ve köpekler kapı önlerinde veya çöplerde besleniyorlar. İnsanlar çöplerini artık yemeklerle ve cam, metal, plastik gibi atıklarla karışık şekilde çöpe attıkları için canlılar yaralanabiliyor, zarar görebiliyorlar. Diğer yandan şehrimizde bulunan su kaynaklarında da yaşayan canlılar var. Kanallara atılan çöpler hem bölgedeki su kaynaklarında yaşayan canlıları hem de denizle bağlantısı sebebiyle tüm ekosistemi tehdit etmekte.

Öneri: Atıkların ayrıştırılmasını öncelikle yaşam alanlarımızı paylaştığımız canlılar için istiyoruz. Mahallemizde hem hayvanların beslenme noktalarının oluşturulmasını hem de atıkların ayrıştırılabileceği geri dönüşüm noktalarının kurulmasını öneriyoruz. Diğer yandan küresel ısınmanın önemli nedenlerinden biri olan karbon ayak izimizin farkındayız.

Çöplerimizi mümkün olduğunca azaltmayı, kaynağında ayrıştırmayı sağlamalıyız. Atıkları türlerine göre ayrıştırmanın yetmediğini, onların uygun geri dönüşüm süreçlerine girmesi gerektiğini öğrendik. Bu nedenle atık ayrıştırma noktalarının ilgili kurumlarca oluşturulmasını öneriyoruz.

Değerlendirme: Atıkların kaynağında ayrıştırılması ve ilgili noktalarda toplanmasının sağlanması konusunda öneriler içeren proje, çocukların mahallelerinde bire bir bağ kurdukları canlıların atıklar nedeniyle gördüğü zarar üzerinden geliştirilmiştir. “Her şey birbiriyle bağlantılıdır” ve “her şey bir yere gider” ekoloji ilkelerinin de sağladığı anlayışla atıkların durumuna ve tüm canlıların yaşam alanlarıyla olan ilişkisine yönelik farkındalık bu projede öne çıkmaktadır.

2. Sıfır Atık Market

Gözlem: Evlerde, işyerlerinde, okullarda yaptığımız gözlemlerde özellikle plastik atıkların çok fazla olduğunu ve geri dönüşüm amaçlı atık toplama alanlarında yığınlar halinde bulunduğunu gördük. Plastik atıkların geri dönüşümünü araştırdığımızda bu süreçte ihtiyaç duyulan su ve enerji kullanımının az olmadığını öğrendik. En çok alışveriş yaptığımız yerler olan marketlerden başlayarak atıkları kaynağında azaltmanın yöntemlerini araştırdık. Özellikle bakım ve temizlik reyonlarında az miktarlarda paketlenerek satılan ürünlerin her seferinde yeniden alınması ve atılması nedeniyle ortaya çıkan ambalaj miktarlarının azaltılması gereği projemizi geliştirdik.

Öneri: Sıfır atık marketlerde alışverişlerin tahıl, kahve, çay, baharat gibi dolum alanlarından çok kullanımlı bez veya plastik torbalarla yapıldığı örnekleri inceledik. Bu yöntemin yaygınlaşması için çok sık kullanılan bir diğer tüketim alanı olan temizlik, deterjan, vb ürünler için marketlerde dolum alanlarının sağlanmasını öneriyoruz. Marketlerin ilgili firmalardan bu konuda büyük miktarlar içeren galonları temin etmesi ve müşterilerin bu alanlardan ihtiyaçları kadar yanlarında getirdikleri boş ambalajlarına dolum yapması ile her seferinde atık haline gelen ambalaj miktarlarının önüne geçmemiz mümkündür.

Değerlendirme: Çocukların gerçekleştirdikleri gözlemlerin evlerinden başlayarak mahallelerde bulunan tüketim alanlarına dek genişlemesi ile çevresel farkındalıklarının arttığı anlaşılmaktadır. Geri dönüşüm süreçlerine girmeden evvel daha az atık çıkarmanın mümkün olduğu yöntemlerin araştırılması projenin çevresel sorumluluğu önemseyişini göstermektedir.

3. Atık Yağlardan Biyodizele

Gözlem: Evlerimizde çoğunlukla lavaboya dökülmesiyle son bulan kızartma yağlarının su arıtma sistemlerine zarar verdiğini ve su kirliliğine neden olduğunu öğrendik. Atık su kirliliğinin yüzde 25'lik kısmının kullanılmış bitkisel ve hayvansal yağlardan meydana geliyor. Bu kirlilik denizlere, göllere ve akarsulara karışarak sudaki oksijeni azaltıyor. Böylece başta balıklar olmak üzere tüm canlılar zarar görüyor.

Öneri: Geri dönüşüm imkanlarını araştırdığımızda bu yağların biyodizel yakıt üretimi yanısıra sabun ve kimya sanayiinde kullanılacak hammadde gibi şekillere dönüştürülebildiğini bilgisini edindik. Atık yağları 5 litrelik pet şişelerde toplayabildiğimiz takdirde belediyelerin ilgili birimlerinin teslim alabilmesi mümkün. Proje önerimiz olarak her evden tek tek ulaştırılma hedefi yerine atık istasyonları kurularak yağların daha düzenli şekilde toplanması teşvik edilebilir. Yalnızca atık yağlar değil, pil gibi çöpe karışarak tehlike saçan atıkların da bu istasyonlar da toplanması sağlanabilir.

Değerlendirme: Projelerini geliştirirken atık yağların geçirdiği süreçleri araştıran çocuklar kızartma yağlarının 2 seferden fazla kullanımının insan sağlığı açısından riskler taşıdığı bilgisini edindiler. Hem bu konuda hem de yağların lavaboya dökülmesi sonucunda açığa çıkan su kirliliğinin ekosisteme verdiği zararlar hakkında ailelerini bilgilendirmeyi hedefleyen çocuklar günlük yaşam alışkanlıklarına yönelik edindikleri bilgilerle projelerini geliştirdiler.

4. Hava Kirliliğine Karşı Bitkiler ve Filtreler”

Gözlem: Soluduğumuz havanın kirliliğini duymakla kalmıyor, görüyoruz. Gözle görülür şekilde artan hava kirliliğinde fabrikalarla ve ulaşım araçlarıyla açığa çıkan zehirli gazların etkisi olduğunu düşünüyoruz. Eğitim sürecinde fosil yakıt tüketimi, endüstriyel ve tarımsal faaliyetler sırasında miktarı ve yoğunluğu artan sera gazlarının atmosferde birikmesiyle küresel ısınmanın gerçekleştiğini öğrendik. Küresel ısınmanın yol açtığı iklim değişikliğinde insan faaliyetlerinin doğrudan etkisi bulunması yanı sıra diğer yandan yeni yöntemlerle bu süreci yavaşlatıp onarmamız da mümkün. Hava kirliliğinin önemli sağlık sorunlarına neden olması yanı sıra aynı zamanda toprak ve su kirliliğini de etkilediğinin farkında varıyor, birbirinden ayrılmaz bu döngülerin iyileştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Öneri: Sanayi bölgelerinde filtresiz fabrika kalmamasını ve bu sürecin denetiminin sürdürülmesini talep ediyoruz. Hava kirliliğinin en çok şehirlerde görülmesi aynı zamanda işe buralardan başlamamız gerektiğini gösteriyor. Kirli havayı temizlemede öne çıkan yerel türlerin araştırılarak bitkilendirme ve ağaçlandırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini, bu alanların sürdürülmesini öneriyoruz. Bölgesel açıdan planlanabilecek geniş alanların yanısıra şehirlerdeki hastane, okul, iş merkezleri, otel gibi tesislerin bahçelerinde de bu yerel bitki türlerinin yaygınlaştırılmasını istiyoruz.

Değerlendirme: Hava kirliliğine neden olan çevre sorunlarının farkındalığıyla geliştirilen projede yerel bitki ve ağaç türleri araştırılmıştır. Fabrika bacalarının filtre denetimlerinin hangi kurumlarca ve ne sıklıkta yapıldığı bilgisi ede edilmiştir. Küresel ısınmaya neden olan sera gazı salınımlarının insan faaliyetlerinin bir sonucu olarak yoğunlaşması bilgisiyle yola çıkan proje, yaşadığımız çevreden başlayarak harekete geçilmesi yönünde öneriler sunmuştur.

5. Zararsız ve Zehirsiz Ulaşım

Gözlem: Özel araç kullanımlarının artmasıyla trafiğin ve hava kirliliğinin yoğunlaşması doğru orantılı. Çevre dostu ulaşım yöntemlerini araştırdığımızda yayaaların yürüyebilmesine, bisiklet kullanımına ve toplu taşıma sistemlerine öncelik verildiğini görüyoruz. Çevremizde bulunan toplu taşıma araçlarının durumlarını incelediğimizde daha fazla insan kapasiteli olmalarına rağmen yine fosil yakıtlarla hareket ediyor olmaları nedeniyle alternatifler üretilmesi gerektiğini düşündük.

Öneri: Bisikletin ve yenilenebilir enerjiyle hareket eden araçların yaygınlaştırılması önerileri yanısıra projemizde “Hidro-büs” adında bir toplu taşıma aracı tasarımı öneriyoruz. Suyu çalışan, ancak suyu tüketerek değil sudaki hidrojeni yakarak enerji kazanan otobüslerin üretilmesinin mümkünlüğü üzerine düşünülmesi fikrini sunuyoruz. Buradaki amacımız alıştığımız yakıt türlerinin yerine çevre dostu yöntemler geliştirilebileceği fikrini yaygınlaştırmak.

Değerlendirme: Şehirlerde önemli bir insan faaliyeti olan mevcut ulaşım sistemleri nedeniyle açığa çıkan hava kirliliğine odaklanan projen karbon ayak izimizi azaltıcı inovatif çözüm önerileri sunmaktadır. Projenin özel araç kullanımı yerine bisiklet ve toplu taşıma vurgusu yaptığı ve mevcut toplu taşıma araçlarının da yine karbon ayak izini sorguladığı görülmektedir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM

1. Kompost Ağı

Gözlem: Doğada normalde kendi kendine çözünen ve toprağa karışan organik atıklar şehirlerimizde çöpler haline geliyorlar. Eğitimler sırasında evlerimizde tükettiğimiz gıdalar ve yemekler ile açığa çıkan organik artıkların kompost yöntemiyle biriktirilebileceğini ve kompost üretimiyle toprağın verimli hale gelmesine katkı sağlanabileceğini öğrendik. Toprak için faydalı doğal bir gübre kazanımı sağlayan kompost yönteminin evlerde yapılabilmesi yanısıra özellikle pazar yerlerinden toplanan meyve sebze artıklarıyla şehrin daha büyük alanlarında gerçekleştirilmesini sağlayan örnek projeleri inceledik.

Öneri: Geri dönüştürülebilir atıkların toplanma noktaları gibi gıda artığı toplama alanlarının da kurulmasını öneriyoruz. Mahallemizde örnek olarak kurulabilecek kompost alanında evlerden getirilecek gıda artıklarının biriktirilerek kompost yöntemiyle doğal gübre elde edilmesini, burada bilgi paylaşımı yapılmasını sağlamayı istiyoruz. Elde edilecek gübrenin mahallemizde ihtiyaç duyulan bahçelerde, yeşil alanlarda kullanılması ve bu sistemin yaygınlaşması konusunda belediye desteğiyle hareket edilmesini öneriyoruz.

Değerlendirme: “Yaşam, dönüşümdür” ve “doğada çöp yoktur” ekoloji ilkelerinin örneklenildiği eğitimler sırasında kompost yöntemi ve sağladığı dönüşüm çocukların dikkatini çekmişti. Araştırıldığında farklı kompost yöntemlerinin olduğu ancak şehirlerde bu yöntemlerin devamlılığının sağlanmasında kişilerin zorlandığı bilgisi elde edilmişti. Bu nedenle gıda artıklarının toplanma noktalarının oluşturulmasıyla bu sürecin teşvik edilebileceği fikrine dayanan projede çocukların mahallelerinde kurulabilecek örnek bir tesis önerisi ve işleyişi ortaya çıktı. Bu modelin kompost ağı olarak şehre yayılması önerildi. İlk adım olarak Yeşilevler Bilgi Evi’nde iyi tarım uygulamaları eğitimleri sırasında kompost uygulaması denenmiş oldu.

2. Yeşil Mimari ve Peyzaj

Gözlem: Çevremizde yeşil alanların daha sık olması gerektiğini düşünüyor, bu alanlara rahatlıkla ulaşmayı istiyoruz. Yeşil alanların güzel vakit geçirme alanları olmaları yanısıra şehirler için önemli nefes alma noktaları olduğunun fark edilmesini istiyoruz. Ancak genel olarak çim alanlardan oluşan bu alanların yeşillendirilmesinde ve bakımında çok fazla su ve enerji harcanıyor. Bu bilgiden hareketle ekolojik çevre düzenlemelerini araştırarak alternatif yolları sunmak istedik.

Öneri: Akıllı yeşil alan sistemleriyle şehirlerdeki su ve enerji tasarrufuna, hava kirliliğiyle mücadele ve biyoçeşitliliğe katkı sağlanabilir. Bunun için bölgenin iklimine ve yerel

türlerine uygun peyzaj tasarımı yapılabilir, yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak aydınlatma gibi altyapı sistemleri kurulabilir. Şehirlerde geniş açık alanların düzenlenmesi bu şekilde mümkün olurken diğer yandan bina ölçeğinde tasarlanabilecek yeşil çatılarda yağmur suyu toplama, bitkilendirme ve bostan kurulumu sağlanabilir. Özellikle çeşitli kurum binalarının çatı, bahçe ve avlularında bu düzenlemelerin teşvik edilmesi yeşil altyapı sisteminin devamlılığına katkı sağlayacaktır.

Değerlendirme: Şehirlerde genel olarak eksikliğini normalleştirdiğimiz yeşil alanlar, hem fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarımız açısından hem de çevremizdeki ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin devamlılığı adına önemlidir. Sağlıklı, yaşanabilir ve erişilebilir yeşil alanların yaygınlaşmasını öneren proje bu alanların altyapı, tasarım ve bakım süreçlerinin iklim dostu olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Şehir ölçeğinde yer alan öneriler yanısıra yakın çevremizde küçük ölçekli yeşil sistemler üretmenin sağlayacağı katkılar üzerinden örnekler sunulmuştur.

İŞ YERİ ZİYARETLERİ VE ÇOCUKLARIN ÇEVRE DOSTU UYGULAMA ÖNERİLERİ

Geleceğimi Çöpe Atma! Projesi'nde yer alan çocuklar Mayıs ve Haziran 2022 aylarında farklı sektörlerden iş yerlerini, proje ekibiyle birlikte ziyaret ettiler. Hizmet, tarım ve sanayi sektörlerinden farklı iş yerlerine gerçekleştirilen ziyaretler, proje boyunca gerçekleştirilen diğer faaliyetlerin pekiştirilmesine ve proje hedeflerine ulaşılmasına katkıda bulundu.

Projede genel hedefinde çocukların çevre ve iklim değişikliği konularında karar-alma süreçlerine aktif katılımını sağlamak özellikle vurgulanmıştır. Çocukların aktif katılımı yoluyla kamunun ekolojik farkındalığının artırılması hedeflenmiştir. Böylelikle, çocukların geleceğini etkileyen bir sorun olarak çevre hakları ve iklim değişikliği konusunda savunuculuk becerilerini geliştirmek ve kendi yaşamlarını etkileyen süreçlere aktif katılımlarını sağlamak amaçlanmıştır.

Bu hedef ve amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen faaliyetlerden birisi de iş yeri ziyaretleri olmuştur. Proje faaliyetlerine katılan çocuklar, proje ekibiyle birlikte Adana'da farklı sektörlerde faaliyet gösteren iş yerlerini ziyaret ettiler. Ziyaret ettikleri iş yerlerindeki yöneticiler ve uzmanlarla bir araya gelip, üretim süreciyle ilgili bilgi aldılar, üretim sürecinin aşamalarını yerinde gözlemlediler. Ziyaret ettikleri iş yerinde yapılan üretimin çevreye etkisi üzerine sorular sordular, bilgiler aldılar. Sonrasında, proje ekibinde yer alan kolaylaştırıcıların yönlendirmeleriyle ziyaret ettikleri iş yerlerine "çevre-dostu uygulamalar" önerileri geliştirdiler.

Tablo 1: Ziyaret edilen iş yerleri

Ziyaret edilen iş yeri	Sektör /Faaliyet alanı	Ziyaret tarihi
Masel Otel	Hizmet / Otelcilik	20.06.2022
Yılmaz Elyaf Ambalaj Atıkları Geri Dönüşüm	Sanayi / Geri Dönüşüm	21.06.2022
Sabah Gazetesi Adana Bölge Müdürlüğü ve Matbaa Tesisleri	Hizmet / Basım-Yayın	24.06.2022
Perçin Silaj Tarım ve Hayvancılık İşletmesi	Tarım / Tarım ve Süt Ürünleri	28.06. 2022

Masel Hotel Ziyareti

Çocuklar Masel Otel ziyaretlerinde önce, otelin genel müdürü Mustafa Bey'den otele dair bir sunum dinlediler. Mustafa Bey çocuklara otelde alınan önlemlerden, atık tasarrufundan, su kullanım uyarılarından, ekolojik pratiklerden ve sürdürülebilir işletme mantığından bahsetti. Aynı zamanda çiftlikleri olan otel sahipleri otelden çıkan fazla yiyecekleri çöpe atmayıp çiftliklerinde değerlendirdiklerini belirttiler. Daha sonra otelin farklı bölümleri gezildi. Otel odaları, mutfak, lobi, restoran bölümleri gezilirken çocuklar otel çalışanlarından ilgili bölümlerdeki işleyişle ilgili bilgi aldılar.

Otel restoranında çocukların dikkatini çatal ve bıçak takımlarının, ekmeklerin küçük plastik poşetlere konulması çekti. Otel müdürü Mustafa Bey, Covid-19 salgınıyla beraber müşterilerinin hijyen konusunda daha hassas beklentileri olduğunu açıkladı. Müşterilerin hijyen hassasiyetlerini de giderebilecek, plastik poşetler yerine alternatif çözümler üzerine çocuklarla fikir alışverişinde bulundular. Çocuklar ayrıca, otel odalarında bulunan, çevreyi ve gezegenimizi korumaya yönelik tabelalara da ilgi gösterdi. Yatakların üstünde ise çevreyi korumaya ve atıkları azaltmaya yönelik bilgilendirici kartlar olduğu görüldü. Çocuklar ve proje ekibi de Otel Müdürü Mustafa Bey'e ve otel çalışanlarına genel olarak projeden bahsettiler ve proje kapsamındaki etkinliklerimizi aktardılar.

Gezi sonrasında çocuklar, proje ekibinden kolaylaştırıcılarla bir araya gelerek otelcilik sektöründe ne gibi çevre dostu uygulamalar olabileceği konusunda beyin fırtınası yaptılar. Kolaylaştırıcıların da yönlendirmesiyle Masel Otel'e önerebilecekleri ekolojik ve sürdürülebilir hizmet sunumunu destekleyecek bir dizi çevre dostu uygulama önerisi geliştirdiler:

- Çocukların önerilerinden birisi otel restoranında dikkatlerini çeken çatal bıçak ve ekmeklerin plastik kaplardan çıkarılması ve plastik atığın önlenmesi oldu. Covid-19 salgını nedeniyle halkta oluşan hijyen hassasiyetine de cevap verebilecek şekilde, çatal-bıçak takımlarının ve tek kişilik ekmeklerin kumaş ya da kağıt keselere konması önerildi. Böylelikle, plastik atık miktarı ciddi oranda azaltılabilir ve kağıt keselerde daha verimli geri dönüşüm mümkün olabilir. Aynı zamanda oteldeki tüm tek kullanımlık plastiklerin azaltılması önerildi.
- otelin çalışanlarına yönelik çevre bilinci ile ilgili eğitimler verilmesi önerildi. Böylece geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik konusunda daha bilinçli olan çalışanlarla ayrıştırma ve geri dönüşüm süreci daha iyi yönetilebilecekleri iletildi.
- Odalardaki çevre dostu uyarıların yanında aynı zamanda musluklara daha az suyla daha fazla verim sağlayabilecek bataryalar takılması önerildi.
- Çocukların son önerisi ise odalara havluların kullanılıp kullanılmadığı ile ilgili bir not kartı koyulması oldu. Böylece otel çalışanları kullanılmayan havluları tekrar yıkamak zorundan kalmayacak ve elektrikten, sudan ve deterjandan tasarruf edilebilecek ve daha az atık üretilecektir.

Yılmaz Elyaf Ambalaj Atıkları Geri Dönüşüm

Tek kullanımlık pet şişeleri hammadde haline getirerek polyester sentetik elyaf üreten Yılmaz Elyaf, Adana'da geri dönüşümden elyaf üreten tek geri dönüşüm tesisi. Bu tesiste üretilen sentetik elyaflar hazır giyim, otomotiv, iplik, temizlik ve genel tekstil gibi birçok alanda kullanılıyor.

Tesisi ziyaret eden çocuklara kısa bir sunum yapan tesisin çevre mühendisi Burcu Hanım, normalde petrol türevlerinden üretilen sentetik elyafın geri dönüşümle de elde edilebileceğini anlattı. Avrupa'da geri dönüştürülmüş malzeme kullanan üretici firmalara vergi indirimi uygulanmaya başlandığını, bu yüzden sektörün hızla büyüdüğünü anlatan Burcu Hanım, çocuklara geri dönüşümün öneminden bahsetti. Geri dönüştürülmüş pet şişelerden üretilen elyaftan en çok iplik, temizlik bezleri, çocuk bezi, ıslak mendil, otomobil döşeme malzemesi gibi ürünler üretildiğini ekledi.

Çocuklara yine de en doğru olanın plastik kullanımını en aza indirmek olduğundan bahseden Burcu Hanım, şimdilik en önemli adımın tüketilen plastikleri geri dönüştürebilmek olduğunu anlattı. Böylece bir yandan çevre kirliliği en aza indirilirken, öte yandan dünyamızdaki hammadde ve enerji kaynaklarından tasarruf edilebileceğini vurguladı.

Daha sonra tesisi gezmeye geçen çocuklar pet şişelerin elyafa dönüşme sürecini gözlemlədiler. Atık pet şişelerin toplanıp yıkanması, parçalara ayrılması ve sonunda elyafa dönüşmesi sürecini gözlemleyen çocuklar, petlerin geri dönüştürülebilir olmasına şaşırdıklarını ve bundan sonra pet kullanırken daha dikkatli davranacaklarını belirttiler.

Ziyaret sırasında çocuklar, geri dönüşüm tesisindeki üretim süreciyle ilgili sorularını yönelttiler:

- Yıkama sırasında çıkan pisliklerin nasıl bertaraf edildiğini sordular. Bunların, bertaraf tesislerine gönderilip, orada da yakıldığını öğrendiler.
- Tesiste, yıkama aşamasında kullanılan suyun arıtılması ve geri dönüştürülmesiyle ilgili bir uygulamanın olup olmadığını sordular. Bu konuda bir projenin olduğunu ve yakın zamanda hayata geçirileceğini öğrendiler.

Gezi sonrasında çocuklar, proje ekibinden kolaylaştırıcılarla bir araya gelerek plastik geri dönüşüm sektöründe ne gibi çevre dostu uygulamalar olabileceği konusunda beyin fırtınası yaptılar. Kolaylaştırıcıların da yönlendirmesiyle Yılmaz Elyaf Ambalaj

Atıkları Geri Dönüşüm'e önerebilecekleri ekolojik ve sürdürülebilir bir üretimi destekleyecek bir dizi çevre dostu uygulama önerisi geliştirdiler:

- Fabrikada tüketilen elektrik miktarının oldukça yüksek olmasından yola çıkarak, tesise elektrik üretimi için güneş paneli kurulmasını ve sürdürülebilir elektrik tüketimini önerdiler.
- Çocuklar ikinci olarak daha önceki eğitim süreçlerinde öğrendikleri yöntemlerden birisi olan, atık sulardan arıtılarak elde edilen posalardan gübre yapım yöntemini önerdiler.
- Petlerin yıkanması aşamasında oldukça fazla su kullanan tesise, bu suların arıtıldıktan sonra tekrar geri dönüşüm sürecine dahil edilebileceğini, böylelikle tesis içi bir su döngüsü oluşturulabileceğini önerdiler. Arıtılmış sular ayrıca, tesise yapılacak bir bostanda, sulama amaçlı da kullanılabilir.

Sabah Gazetesi Adana Bölge Müdürlüğü ve Matbaa Tesisleri Ziyareti

Bir baskı merkezi, haber merkezi ve dağıtım deposundan oluşan Sabah Gazetesi Güney Bölge Temsilciliğini ziyaret eden çocuklar burada önce Sabah Gazetesi Güney Bölge Koordinatörü Ersin Ramoğlu ile görüştüler. Çocuklara bir gazetenin haber diziminden, basımına ve dağıtılıp geri toplanmasına kadar bir günlük serüvenini anlatan Ersin Bey, sonrasında çocukların sorularını cevapladı. Daha sonra tesisi gezmeye geçen çocuklar, haber merkezinde haberlerin nasıl toplandığını, muhabirlerin nasıl çalıştığını ve sayfaların nasıl tasarlandığını dinlediler. Daha sonra gazetenin baskı bölümüne geçen çocuklar geri dönüştürülmüş kâğıttan basılan gazetenin baskı süreçlerini izlediler. Baskı makinelerinin çalışma şeklini ve basım tekniklerini dinlediler. Gezinin son bölümünde ise çocuklar gazetelerin, dergilerin ve diğer basılı materyallerin nasıl toplandığını, tırlara yüklendiğini, Çukurova Bölgesi'nden tüm Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya nasıl dağıtıldığını dinlediler.

Ziyaret sırasında çocuklar, Sabah Gazetesi Bölge Müdürü Ersin Bey'e ve matbaa çalışanlarına, gazete ve haber üretim süreçlerinde sürdürülebilirliği anlamak adına bazı sorular sordular:

- Çocuklardan bir kısmı gazete basmanın çağımızda artık tümüyle gereksiz olduğunu söyleyerek, kâğıt israfını önlemek adına, mevcut gazeteyi tümüyle dijital mecraaya taşımayı önerdi. Böylelikle, doğal kaynakların daha etkin kullanımı sağlanabilirdi.
- Satılmayan gazete ve dergilerin geri döndüğünü gören çocuklar, bunların geri dönüştürülmesi gerektiğini düşünerek tesise bir de geri dönüşüm departmanı kurulmasını önerdiler. Gazete yetkilileriye, kâğıt hurda alan bir firmayla anlaşmalı olduklarını ve dönen gazetelerin oraya satıldığını anlattılar. Böylelikle, bu gazetelerin geri dönüşüme yönlendirildiğini belirttiler.

Ziyaret sonunda ise çocuklar, içerisinde hikâye ve boyama kitapları olan kitap setinden oluşan hediyelerini aldılar.

Gezi sonrasında çocuklar, proje ekibinden kolaylaştırıcılarla bir araya gelerek basım-yayın sektöründe ne gibi çevre dostu uygulamalar olabileceği konusunda beyin fırtınası yaptılar. Kolaylaştırıcıların da yönlendirmesiyle Sabah Gazetesi Adana Bölge Müdürlüğü ve Matbaa Tesisleri'ne önerebilecekleri ekolojik ve sürdürülebilir bir üretimi destekleyecek bir dizi çevre dostu uygulama önerisi geliştirdiler:

- Çok fazla satılmayan ve geri dönen gazete olduğunu gören çocuklar, satılardan fazla gazete üretmeyi engellemek ve karbon ayak izini azaltabilmek adına günlük, haftalık ve yıllık bazda ne kadar gazete satıldığının net bir şekilde tespit edilmesini önerdiler. Böylece gazeteler yalnızca satılacağı kadar basılacak, bu durum kağıt, boya, elektrik ve emek israfının önüne geçerek karbon ayak izimizi azaltabilecektir.
- Önceki eğitimlerinde Adana’da güneşlenme süresi sebebiyle güneş panellerinden verimli bir şekilde elektrik üretilebileceğini öğrenen çocuklar, tesise güneş panelleri kurulmasını ve üretimde kullanılan elektriğin en azından bir bölümünün güneş enerjisinden elde edilmesini önerdi.

Perçin Silaj Tarım ve Hayvancılık İşletmesi Ziyareti

Adana'nın Sarıhuğlar Köyü'nde üretim yapan Perçin Silaj. Tarım ve Hayvancılık İşletmesi ziyaretinde çocuklar öncelikle, işletme sahiplerinden silaj ve silajlama hakkında bilgi aldılar. Silajın tarım ve hayvancılık sektöründeki önemi ve çevresel etkisi üzerine bilgilendiler.

Yeşil ve su bakımından zengin yemlerin havasız ortamda fermentasyona uğratarak (ekşitilerek) saklanmasına silolama, bu işlem sonucu elde edilen yeme de silo yemi veya silaj denir. Ülkemizde çayır mera alanlarının kısıtlı, otlatma mevsiminin sınırlı oluşu ve kış aylarında hayvanların yem ihtiyacı önemli bir sorundur. Kışın hayvanların yemleri yeşil ve sulu yemlerden sağlanırsa hayvanların verimleri yıl boyu korunabilmektedir. Yeşil ve sulu yemlerin bol bulunduğu mevsimlerde ihtiyaç fazlası bitkiler ve bitki artıkları silolanarak silaj elde edilir. Böylelikle, yeşil ve sulu yemlerin bulunmadığı kış aylarında hayvanların iyi ve ucuz beslenmesini sağlar. Siloloma, maliyet açısından da etkindir. Ot depolama sorunu ve depo masrafları en aza indirilir.

Ayrıca, silajlık bitki ekim, tarım alanlarının verimli ve etkin kullanılmasına da katkı sağlar, gıda üretimi amaçlı tarımsal faaliyetleri etkilemez. Silajlık bitkiler tarlayı erken boşaltırlar, dolayısıyla diğer bitkilerin ekimi için uygun zaman kalmaktadır. Birim alandan çok fazla yeşil aksam üretilmesi, silaj yapımına uygunluğu, silajın beslenme değerinin

ve lezzetinin yüksekliği, diğer yem hammaddelerine göre maliyetinin düşüklüğü gibi nedenlerle mısır, dünyadaki en önemli silaj bitkilerinden biridir. Mısır silaj yapıldığında, bitkinin tüm toprak üstü aksamından (koan, sap, yaprak) en ekonomik şekilde yararlanılmış olur. Perçin Silaj Tarım ve Hayvancılık İşletmesi de dökme ve paketli mısır silajı üretimi yapmaktadır. Bir tonluk paketler halinde silajlama yapan işletme, Türkiye'nin her yerine ürün tedariki sağlamaktadır.

İşletme sahibi Mehmet Ali Perçin ocuklara mısırların toplanarak balyalanması ve depolanarak fermente edilmesine dayanan silaj yöntemini anlattı. Kışın yeterli yeşil ot ve besin bulunamadığından yazları ekilen ve birim alana en çok yeşil bitki veren mısırlar biçilerek balyalanmakta ve yaş haliyle depolanarak kışın hayvanlara yem olarak sunulmak üzere saklanmaktadır. Bu depolama yöntemi bir yandan kışın yem tedarikinde tasarruf sağlarken, silajların balyalanması da depolama alanından tasarruf sağlamakta ve yemlerin tamamen kurumasını önlemektedir.

Mehmet Ali Bey sonrasında, işletmenin diğer bir faaliyet alanı olan hayvancılık ve süt üretimi üzerine bilgiler verdi. Tesis içerisinde süt üretimi de yapılmaktadır. Üretilen sütlerin büyük bölümü yerel mandıralara satılmakta, bir kısmı da doğrudan halka çiğ süt olarak satılmaktadır. Tesisi ziyaret eden çocuklar önce büyükbaş hayvanların bir günlerini nasıl geçirdiğini, hayvanların nasıl beslendiğini, bakımlarının nasıl yapıldığını, süt sağım işleminin ve depolanmasının nasıl yapıldığını hem gözlemlediler hem de dinlediler. Mehmet Ali Bey, hayvanların ürettiği gübreleri tarımsal üretimde kullandıklarını böylece hem kimyasal gübre kullanmaktan kaçındıklarını hem de tasarruf ederek sürdürülebilir bir üretim yapabildiklerini aktardı.

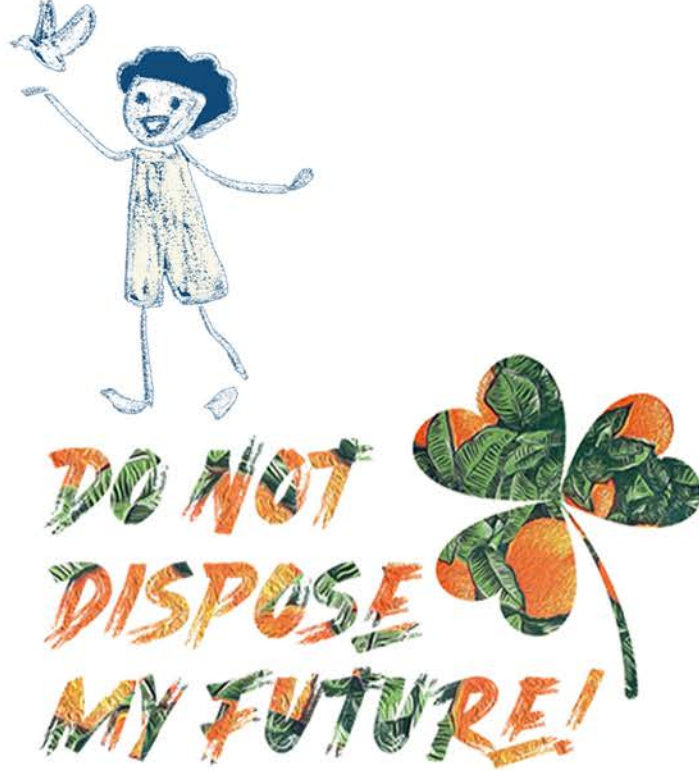
Gezi sonrasında çocuklar, proje ekibinden kolaylaştırıcılarla bir araya gelerek tarım ve hayvancılık sektöründe ne gibi çevre dostu uygulamalar olabileceği konusunda beyin fırtınası yaptılar. Kolaylaştırıcıların da yönlendirmesiyle Perçin Silaj Tarım ve Hayvancılık İşletmesi'ne önerebilecekleri ekolojik ve sürdürülebilir bir üretimi destekleyecek bir dizi çevre dostu uygulama önerisi geliştirdiler:

- Çocuklar oldukça geniş bir alan olan üzerine kurulu tesise yağmur suyu depolama sistemi kurulmasını önerdiler. Yağmur suları hem hayvanların içme suyu olarak kullanılabilir, hem de mandırada temizlik işlerinde bu sulardan yararlanılabilir.
- Şehirde herkesin kendi kabıyla gelip süt alabileceği satış noktaları kurmasını önerdiler. Böylece fabrikalarda süt işlenmeden, plastik ambalajlarla market raflarına konmadan doğrudan tüketiciye ulaştırılabilir. Böylelikle, plastik atığı azaltılabilir ve karbon ayak izinin azaltılmasına katkıda bulunulur.

NOTLAR

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Bu yayın Avrupa Birliğinin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Uçan Balon ocuk ve Gençlik Derneği'nin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

www.ucanbalon.org.tr
www.ecowareness.org